

оцінюється частка таких коштів, що буде легалізуватись, та до яких країн такі кошти будуть спрямовуватись для легалізації. Автор наводить таку рівність: Привабливість (країни) для відмивання коштів = [ВНП на душу населення] · [3 · Рівень захисту банківської таємниці + Ставлення уряду країни до проблеми + Членство у SWIFT – 3 · Наявність конфліктної ситуації – Рівень корупції + 15]. В подальшому застосовується така рівність: частка злочинних коштів, отриманих в країні, що надсилається до іншої країни = Привабливість для відмивання коштів / Відстань.

Водночас, питання щодо оберненої пропорційності відстані до частки коштів, що легалізуються в країні, на наш погляд, потребує подальших досліджень з огляду, зокрема на таке:

- розвиток сучасних технологій прискорює фінансові операції та дає можливість проводити їх дистанційовано без попередньої фізичної присутності споживача у фінансові установі;
- віддаленість юрисдикцій може виступити перевагою для злочинців, які прагнуть уникнути співпраці правоохоронних та наглядових органів.

Отже, питання адекватного оцінювання банківського сектору при здійсненні національної оцінки ризиків ЛК/ФТ є вкрай важливим з огляду на його роль для забезпечення якісного економічного розвитку.

*Г. О. Мірошніченко, аспірант
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

НЕРІВНОВАГА ЯК ОСНОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Сучасний розвиток економічної системи характеризується зростанням частоти та глибини кризових явищ. Банківська система схильна до постійних змін, у т.ч. і інституційних, тобто не може бути абсолютно стабільною. Порушення виконання системою її функцій у випадку системних диспропорцій призводить до порушенню стану динамічної рівноваги.

Теорія макроекономічної нерівноваги є важливим, проте недостатньо дослідженим у вітчизняних дослідженнях напрямом. Згідно досліджень Дж. Ітуелла, М. Милгейта, П. Ньюмена перші спроби розкрити зміст поняття “нерівновага” були закладені кейнсіанською теорією в межах вальрасіансько-маршалівського підходу. В дослідженнях флуктуацій та зростань, макроекономічні часові ряди вважалися стаціонарними. Це означає, що банківська система не може відхилитися від її рівноважної траєкторії зростання перманентно після впливу того чи іншого шоку, дані відхилення вважалися тимчасовими. Але, наприкінці

XX століття, новими кейнсіанцями: Г. Мюрдалем, Ф. Хайском, Р. Лукасом і Р. Фрідменом було описано процес неповернення до потенційного стану рівноваги не лише в короткостроковому, а й у довгостроковому після кризовому періоді. Але трансформація наукового мислення, таким чином, що за даних умов актуального значення набуває нова парадигма сучасної економічної науки, така як синергетика (теорія самоорганізації) у розрізі дослідження питань рівноваги, показує, що хаос не є руйнівним, а навпаки, є рушійною силою до утворення нової, складнішої системи. Зміна парадигми мислення привела до відмови від лінійних моделей на користь нелінійних, нерівноважних, самоорганізованих.

Стан спокою або лінійного розвитку є лише абстракцією, що задовільно описує систему тільки на короткому проміжку часу. Реально ж системи зазнають зміни, що іноді мають характер експоненційного зростання, тобто вони проявляють нелінійні властивості. За наявності нерівноважного стану, будь-які, навіть не значні зовнішні впливи призводять до зміни системи. Якщо рівноважний стан є необхідною умовою для стаціонарного існування економічних систем, то нерівноважний стан є моментом переходу до якісно нового стану рівноваги, в якому економічна система може здобути більш високий рівень організації. Складні системи здійснюють перехідні процеси до якісно нових станів рівноваги, чи, навпаки, до стану “катастрофи”, “кризи” – нерівноваги, через механізм біфуркації та хаосу. Під станом біфуркації розуміють процес якісного переходу системи від стану рівноваги до хаосу, кризи, розпаду самої системи або до більш вищого ступеня організації і розвитку через послідовні малі збурення.

Таким чином конструктивна роль хаосу в процесі самоорганізації системи проявляється через механізм об'єднання простих структурних елементів у складні. Відхилення, що генеруються системою спонтанно, незалежно від зовнішнього середовища називають флуктуаціями. Накопичення незначних збурень в системі може викликати якісний перехід системи з одного рівня на інший. Проблема при цьому полягає не лише в прогнозі ймовірності катастрофи, але і у визначенні дій, здатних управляти параметрами системи, які відповідають таким стрибкам з метою запобігання небажаних наслідків. Система, при дії зовнішніх збурень віддаляється від стану рівноваги, доки не досягне критичної точки рівноваги. Кожна локальна біфуркація, що завершилася утворенням більш складної структури продовжує стабільність зовнішньої підсистеми, і, таким чином, стабільність усієї системи зберігається доти, доки її підсистеми не дозволяють флуктуаціям перейти поріг стійкості системи в цілому. Нелінійність функціонування складної системи породжує точки, або їх множини у фазовому просторі, до яких притягуються всі

можливі траєкторії розвитку системи – атрактори. Якщо система опиняється в зоні при тяжіння певного атрактора, то вона тяжіє до стану рівноваги. Тобто наступним ступенем розвитку соціально-економічних систем стає їх стійке зростання на основі утворення динамічної рівноваги.

Таким чином, нестабільність економічних систем – невід’ємна складова їхнього розвитку, що відображає взаємопов’язаний рух у часі всіх основних елементів системи.

Е. Д. Митяй,

*Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
АПН України, м. Севастополь*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Питання правового регулювання банківського кредитування в сучасних умовах набувають важливого значення, оскільки даний вид банківських послуг має істотне значення для розвитку економіки.

Відповідно до п. (с) ч. 1. ст. 1 Директиви 87/102/ЄЕС кредитна угода – це угода, за якою кредитор надає чи обіцяє надати споживачеві кредит у формі відстроченого платежу, позики або іншої подібної фінансової послуги, при цьому споживач – це фізична особа, яка діє з цілями, які можна розглядати як такі, що не пов’язані з її заняттям або професією. Тобто споживчий кредит це відстрочений платіж, позика або інша подібна фінансова послуга, яка надана фізичною або юридичною особою, для якої надання кредитів є заняттям, бізнесом чи професією або групою таких осіб фізичної особі, яка діє з цілями, які можна розглядати як такі, що не пов’язані з її заняттям або професією.

Слід вважати, що відповідно до п. 23 ст. 1 ЗУ “Про захист прав споживачів” споживчий кредит – кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції. Як вбачається, наступне поняття споживчого кредиту є більш вузьким ніж поняття, яке надане у п.(с) ч. 1 ст. 3 Директиви 2008/48/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 23 квітня 2008 року про кредитні угоди для споживачів і про відміну Директиви Ради 87/102/ЄЕС (далі – Директива 2008/48/ЄС) “кредитна угода – означає угоду, за якою кредитор надає або обіцяє надати споживчий кредит у вигляді відстроченого платежу, позику або іншу подібну фінансову послугу, за виключенням угод про надання послуг на постійній основі або про постачання товарів одного і того ж виду, коли споживач сплачує за такі послуги або товари впродовж терміну їх постачання шляхом окремих платежів”.